

Павло Загребельний – письменник, мислитель, громадянин

До 100-річчя від дня народження

Павло Загребельний – важлива складова сучасної української літератури. На творах цього письменника виросло кілька поколінь українців. І ще не одне покоління оцінить надзвичайний талант автора. Сьогодні особливого значення набуває необхідність художнього осмислення історії, зв'язку часів і поколінь, багатовікового культурного надбання українського народу. Письменники постійно звертались до важливих, зламних періодів в історії України, створюючи, силою свого таланту і творчої уяви, яскраві образи минулих часів. Чільне місце у зображенні давноминулих подій належить романістиці Загребельного, яка тяжіє не лише до відтворення історичних реалій, але й до філософсько-естетичного осмислення дійсності та її глибинного художнього осягнення. Письменник із власної позиції подає художню версію буття

часопростору, завдяки якій відбувається взаємопроникнення історії й сучасності та створюється прообраз майбутнього.

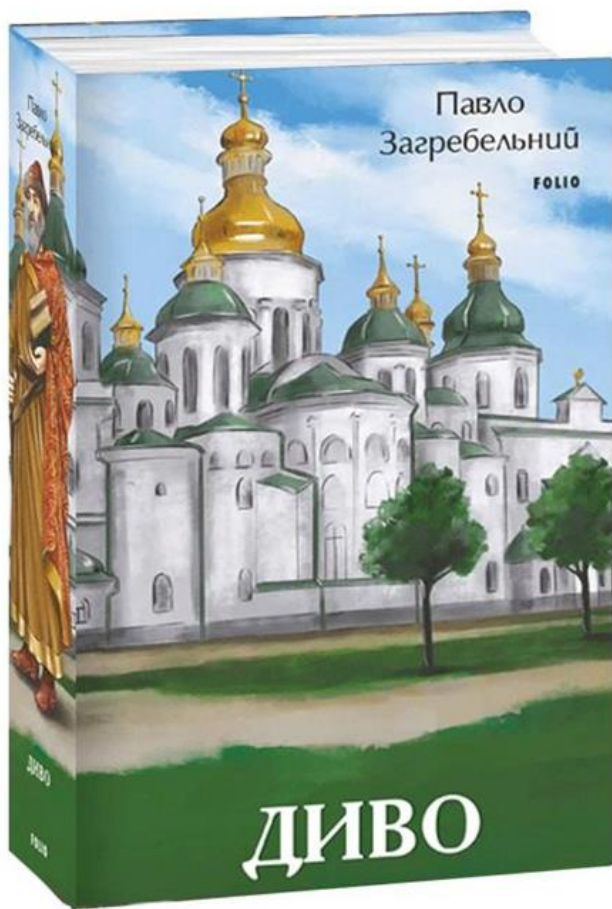
Принциповий, безкомпромісний і безстрашний в обстоюванні істини, передової думки, національних інтересів, письменницької справи та кожного талановитого імені. Він давав високі уроки громадянської мужності, людяності, порядності, відповідального ставлення до слова і діла.

Загребельний – дійсно істинний класик в нашій літературі, найпотужніший український письменник сучасності. Його твори – це твори на виріст, які залишаються не тільки в українській, але й світовій літературі. Талановитий у всьому Павло Загребельний являв яскравий взірець самовідданого служіння літературі, народові, Україні.

Про свої історичні романи, присвячені Київській Русі, Павло Загребельний писав: «...«Диво» — це доля таланту, «Смерть у Києві» — доля державної ідеї, «Первоміст» — доля народної споруди, «Євпраксія» — роман про долю людини. А що доля людська, надто в трагічних її вимірах, виразніше простежується на прикладі життя жінки, то й написано цей роман про жінку, про трагедію розлуки з рідною землею, про трагедію втрати любові».

За сценаріями Павла Загребельного на Київській кіностудії ім. О. Довженка були зняті художні фільми:

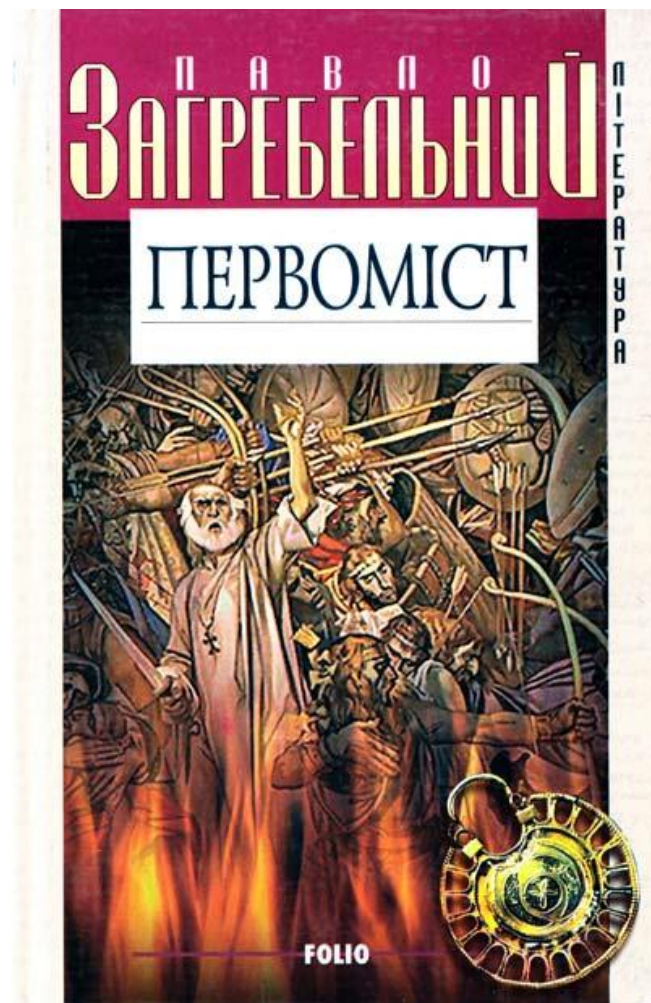
- «Ракети не повинні злетіти» (1963);
- «Перевірено — мін немає» (1965, у співавт.);
- «Лаври» (1974, т/ф);
- «І земля стрибала мені назустріч» (1975);
- «Хто за? Хто проти?» (1977, т/ф);
- «Ярослав Мудрий» (1981, у співавт.);
- «Розгін» (1986, т/ф);
- «Кларнети ніжності».

Павло Загребельний. Диво: роман. – Харків: Фоліо, 2023. – 960 с.

Перший історичний роман класика «Диво» — про Київську Русь доби Ярослава Мудрого, за часів якого сталося об'єднання руських земель і звели Софійський собор. Твір написаний за науковими джерелами, докладно дослідженими. Але це художня творчість, державні, соціальні, культурні події відображені в загальних картинах, індивідуальних долях і характерах людей, в їхніх прагненнях і пристрастях. Твір має оригінальну композицію: у ньому поєднуються в одній розповіді далека минувшина й сучасність, зіставляється те, що реально було розділене майже тисячоліттям. Це стало можливим завдяки тому, що

центром цих періодів виступає реальний образ Софії Київської — дивовижної пам'ятки архітектури часів князювання Ярослава Мудрого, збудованої, за художньою версією П. Загребельного, талановитим майстром Сивооком, — незвичайне диво, що «ніколи не кінчається й не переводиться», яке однаково належить як XI століттю, так і XX. Великою мірою собор є символічним образом. Софія як художній символ і як реальна історична пам'ятка, сконцентрувала в собі весь волелюбний, сильний дух народу, його невмирущість та нескореність. Собор не нагадував візантійських церков, звідки прийшло на Русь християнство, бо не було в ньому простоти й суворості, а було «щось буйно-рожеве, приховано-поганське», як у тих дерев'яних язичницьких святинях, що їх у той час палили й нищили по всій Русі. «Він був барвистий, як душа й уява народу, що створив його», — пише Павло Загребельний.

Загребельний, П. А. Первоміст : роман. – Харків : Фоліо, 2002. – 365 с.

"Первоміст" - роман про Київську Русь, коли наказом Володимира Мономаха було збудовано першу велику споруду давнини - міст через Дніпро. Події роману розгортаються навколо цього мосту, це розповідь про людей, які стерегли, доглядали і охороняли Первоміст. В центрі роману - доля молодого мостищанина Маркерія, який не піддався підступним чарам розбещеної дружини Воєводи і не зрадив свого кохання до прекрасної Світляни. У лиху годину, коли обступали Київ Батиєві орди, саме Маркерію судилося вирішити долю Первомосту.

"А Первоміст, хоч і спалився в той віддалений тяжкий день, але не міг зникнути в нашій пам'яті. Він став набутком часу, він увійшов у час, який не зникає, не має кінця...

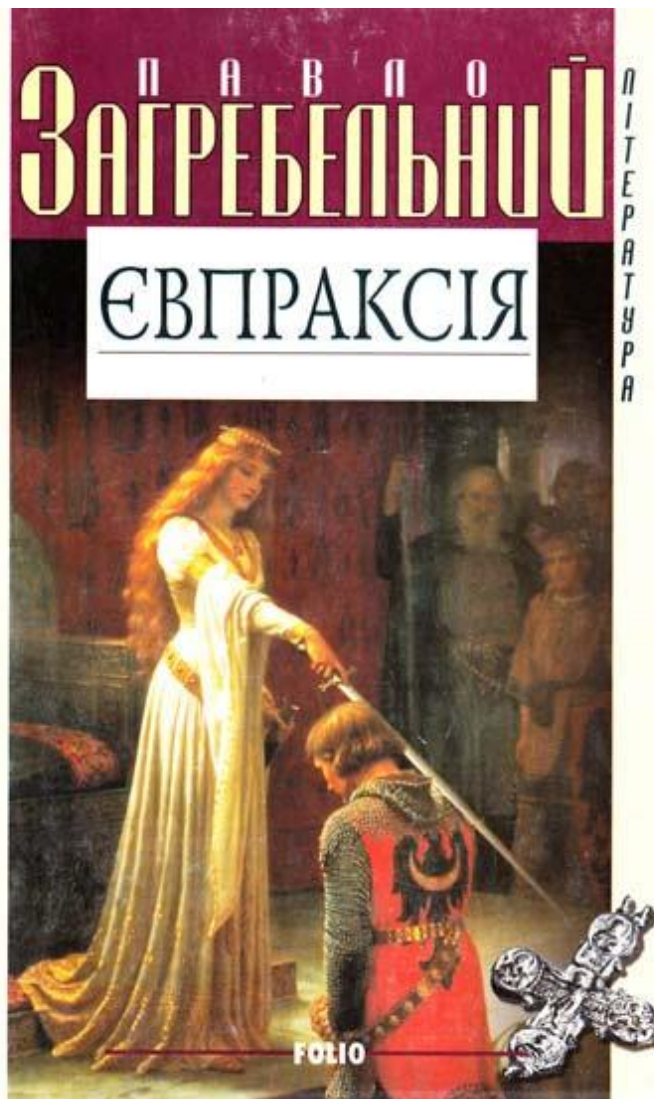
Отож, навіть спалений, Первоміст не міг вважатися знищеним остаточно, він існував і далі серед сотень і тисяч мостів майбутніх, які мали бути спалені, зруйновані, понищені, а чи й уціліли, але володів перевагою перед ними, бо ж був Перший!"

Загребельний П. А. Смерть у Києві: роман. – Харків: Фоліо, 2003. – 605 с.

«Смерть у Києві» – роман про Київську Русь. Події відбуваються у XII столітті за часів жорстоких і кривавих міжусобних воєн.

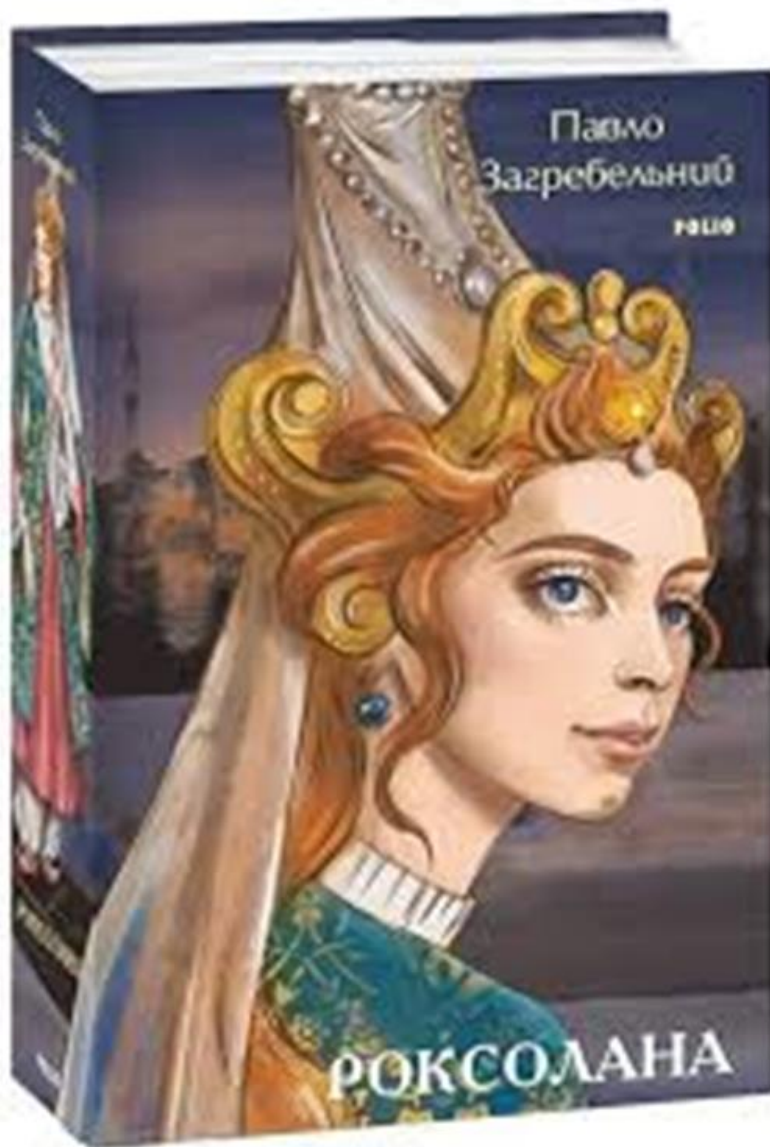
Князь Суздальський Юрій Долгорукий – правитель розсудливий, обдарований державною мудрістю – замислив об'єднати землі руські, встановити між ними мир і злагоду. Заради нього, а не для слави зібрався він іти на Київ, виступити проти Ізяслава та інших непримиримих князів. Нелегкий був той шлях, багато перешкод чинили Юрію боярство і церковники, які не зупинялися перед найтяжчими злочинами, щоб зганьбити Долгорукого, не допустити його до Києва. Та це нікому не вдалося. І от Юрій, син Мономаха, праправнук Володимира Великого, відірваний од Києва цілих п'ятдесят літ, повертається до славного слов'янського града, щоб сісти на стіл батька свого, своїх дідів-прадівів. Радісно зустрічала його сила-силенна народу, йому відчинені усі брами міста – великий князь в'їздить у Київ...

Загребельний П. А. Євпраксія: роман – Харків: Фоліо, 2003 – 351 с.

Це четвертий роман з серії книжок про Київську Русь.

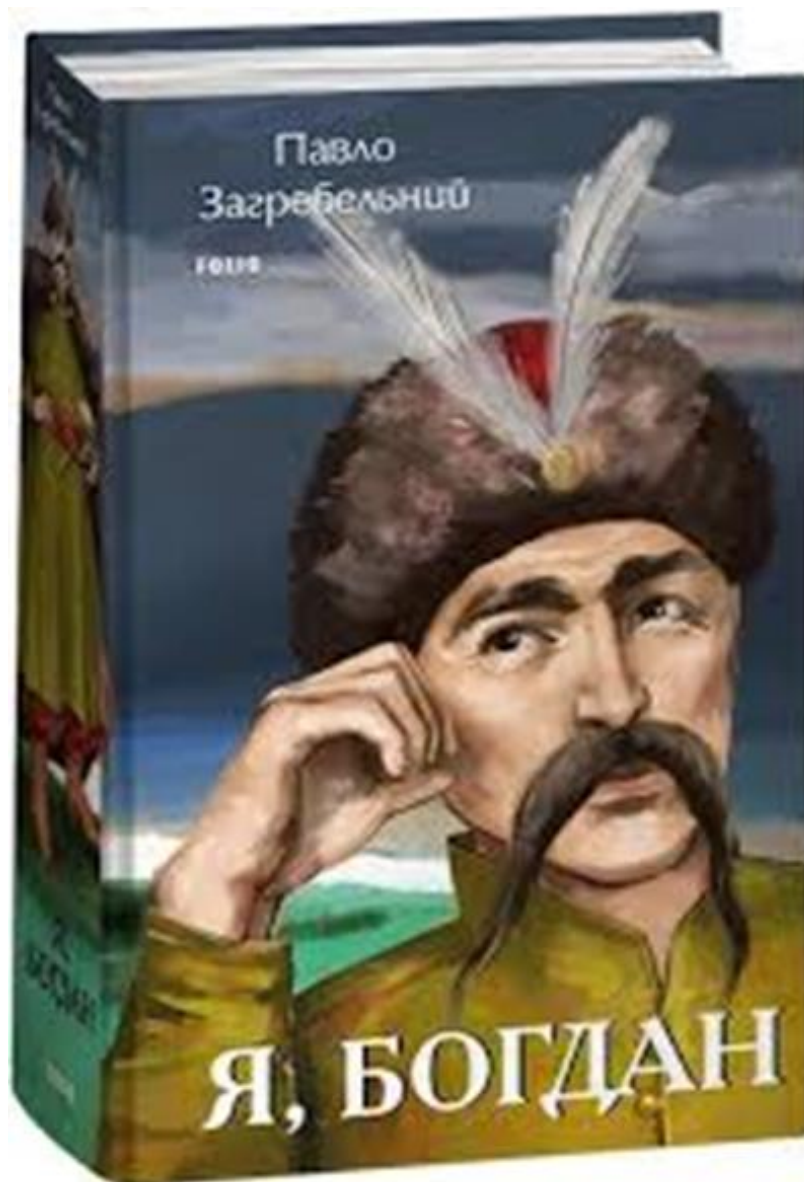
Події в романі відбуваються на межі XI – XII століть. Внучка Ярослава Мудрого київська княжна Євпраксія виходить заміж за Генріха IV і стає германською імператрицею. Але ж доля молодої жінки складається трагічно: на чужині вона зазнає тяжких принижень і страждань, втрачає любов. Проте, долаючи злобу, чвари, інтриги імператорського двору, Євпраксія дістається рідної землі.

Павло Загребельний. Роксолана: роман. – Харків: Фоліо, 2023. – 992 с.

Роман присвячено подіям української історії XVI ст. Письменник зробив спробу проникнути у складний внутрішній світ своєї героїні — Роксолани — Анастасії Лісовської, доньки українського священика з Рогатина, яка, потрапивши до гарему турецького султана Сулеймана, незабаром стала його улюбленою дружиною.

У романі «Роксолана» відомий український письменник Павло Загребельний відтворює події XVI століття, розповідає про дивовижну долю української дівчини Настасії Лісовської. Її з іншими сільчанами захопив у полон татарський військовий загін. А далі невільничий ринок, і юна красуня опиняється в гаремі турецького султана Сулеймана. Але вона не стала приниженою рабинею. Своїм незвичайним розумом, волею і вродою горда слов'янка виборює собі іншу долю. Запаливши серце могутнього султана вогнем любові, вона незабаром стає його законною дружиною, володаркою Сходу, відомою світу на ім'я Роксолана.

Павло Загребельний. Я, Богдан : роман. – Харків : Фоліо : 2023. – 878 с.

«Я, Богдан» — історичний роман-сповідь українського письменника Павла Загребельного. Автор зображує події 1654 року під час національно-визвольної війни українського народу проти польської шляхти. Твір написаний у формі монологу Богдана Хмельницького, який розповідає про свій життєвий шлях. Роман цікавий роздумами й думками гетьмана про долю України. Богдан не просто розповідає, він ніби розмірковує і пояснює свої вчинки, в яких розкривається не лише як мудрий державний діяч, полководець, а і як звичайна людина зі своїми слабкостями й пристрастями.

Загребельний П. А. Стовпо-творіння; Катаклізма / Худож.-оформлювач І. В. Осипов. – Харків: Фоліо, 2005. – 286 с.

Два тексти, що друкуються в цій книжці, витримані в не зовсім звичній для П. Загребельного манері : спроба написання іронічної історії нашої сучасності. Так і здається, ніби письменник під час своєї роботи тримав у пам'яті слова Шатобріана з його «Замогильних записок»: «Коли в тиші зречення чуєш кайдани рабів і голос донощика, коли все дрижить перед тираном і коли так само небезпечно заслужити його прихильність, як і накликати на себе його немилість, з'являється історик, якому доручено помститися за приниження народу. Хай Нерон процвітає, в імперії вже народився Тацит».

**Павло Загребельний. Тисячолітній Миколай. Частина 1 :
Полювання на хлястики. – Харків : Фоліо, 2023. – 512 с.**

«Тисячолітній Миколай» —науково-фантастичний роман з незвичайним сюжетом. Це розповідь-спогад людини, яка прожила понад десять століть – від часів князя Володимира до наших днів – не одне життя, щоразу ніби вмираючи та знову народжуючись, і завжди з ім'ям Миколай. Був він дружинником князя Володимира, їздив з його посланцями до Візантії, і разом із нареченою князя, роменською царівною Анною, привіз на Русь нову віру. З козацьким посольством Богдана Хмельницького інок Миколай Несміяновський, що знався у всіляких науках, приїздив до Москви, де у Чудовому монастирі був справником старих та новопечатних книг. У двадцятому столітті Миколай Сміян ще хлопцем пережив голодомор 33-го, молодим лейтенантом пройшов кривавими дорогами війни, а у мирний час став вченим-агрономом.

Події у першій частині роману закінчуються поверненням Миколая Сміяна з війни у 1946 році.

Павло Загребельний. Тисячолітній Миколай. – Частина 2: Залізні зуби - Харків : Фоліо, 2023. – 592 с.

У цьому творі умовна, майже фантастична конструкція — всі події відбуваються з однією людиною, яка живе тисячу років.

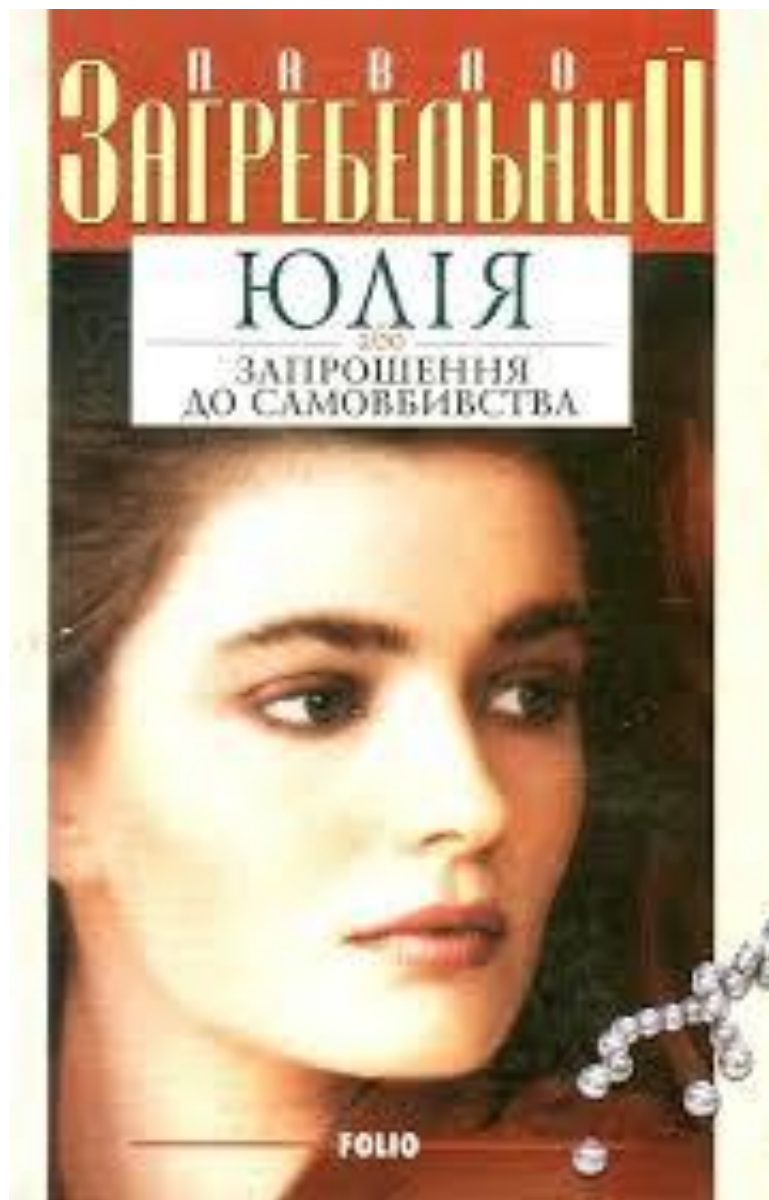
Роман охоплює величезний відтинок історії — з часів Володимира і до перебудови. Головний герой стає свідком і учасником подій часів Богдана Хмельницького, після Переяславської ради, переживає голод 33-го. Далі — війна, події в Західній Німеччині, повернення героя додому і його життя в мирний час.

Паралельний сюжет — про брата головного героя, який несподівано зробив карколомну кар'єру і став одним з керівників республіки. Почалося все з того, що в шкільному драмгуртку він виконував роль Леніна у п'єсі Корнійчука «Правда»...

Загребельний П. А. Зло: роман – Харків: Фоліо, 2008. – 379 с.

«Гостро-проблемний» - так у радянські часи називали цей роман найвідомішого українського письменника сучасності Павла Загребельного. І дійсно, навіть назва у нього була «гострою» та «проблемною» - «Зло». Але яке «зло» може бути у радянській державі, в якій соціалізм вже переміг, а комунізм от-от настане? Ні-ні, ніякого зла, та й «гостроти і проблемності» - чим менше, тим краще. Звідти – зміна назви на «радянсько-оптимістичну» (насправді – прилизану і ніяку), звідти – перепони, які ставали на шляху цього роману до читача, звідти – ножиці цензорів, які без жалю вирізали ті самі «гострі» й «проблемні» місця, заради яких автор і писав цей роман...

Загребельний П. А. Юлія, або Запрошення до самовбивства: роман. – Харків: Фоліо, 2003. - 351 с.

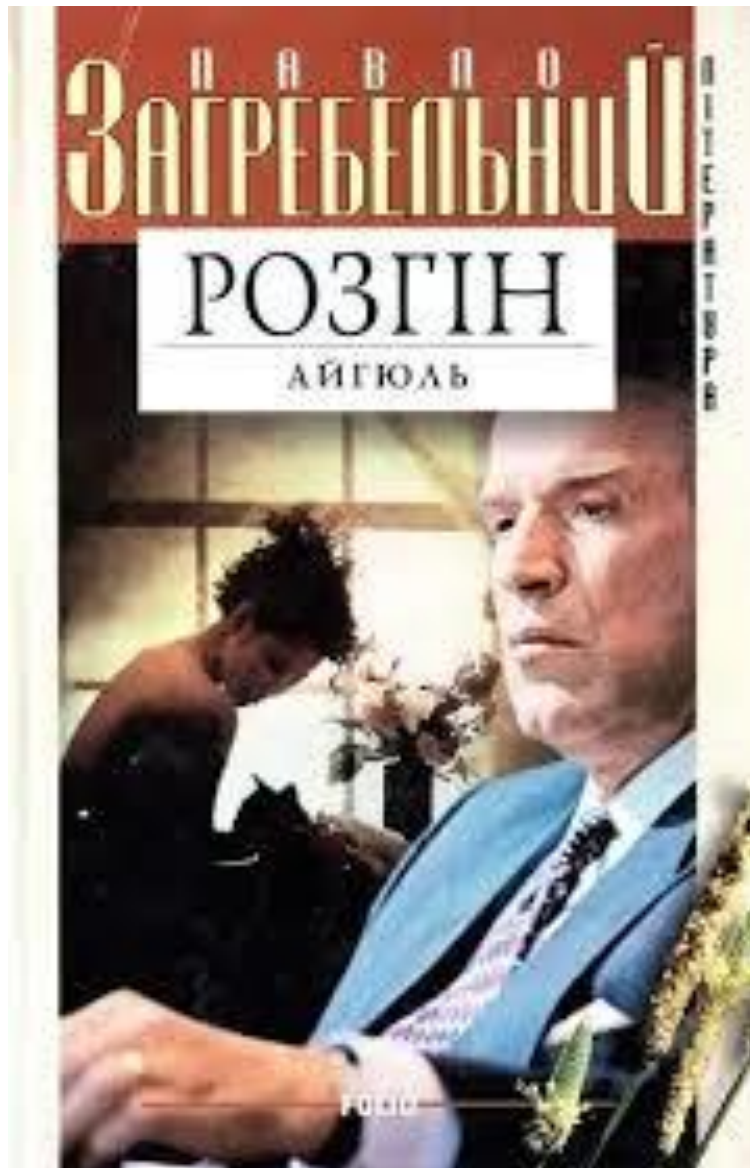
У далекому Ташкенті під час війни Роман палко покохав Юлію. Вона його Джульєтта, жінка його долі. Та Юлія, кажуть, померла від тифу, а може, просто пропала, але він шукає її усе життя. На його обрях несподівано і негадано з'являлися інші жінки і так само зникали, своєю смертю стверджуючи: «разом щастя не буває, хтось має загинути, нехай то буду я». Він жив далі і все частіше приходили думки, що жінка може врятувати чоловіка від усього на світі, навіть від самогубство. А тепер прийшов його час виборювати у долі свою любов. І щоб захистити свою останню Юлію, він вбиває себе.

Загребельний П. А. Брухт : роман ; Гола душа : повість. – Харків : Фоліо, 2002. – 398 с.

У гостросюжетному романі П. Загребельного «Брухт» художньо відтворено кризовий стан перебудови – періоду розвалу СРСР і перших кроків України кінця ХХ – поч. ХХІ ст. на шляху до своєї незалежності в умовах політичної й економічної скрути.

Молодий учений Совинський, розум якого бунтував проти прагматизму та технократії ХХ ст., з легкістю погоджується повернути аферу в Німеччині, допомогти інститутському товаришу реалізувати наліво радянську військову техніку. А потім, піднесенний мільйонами своєї коханки над своїми колегами та друзями, він стає прес-секретарем в концерні Куч-метал, що займається фінансовими махінаціями з продажу металобрухту за кордон. Шалені гроші, розкішне життя. Ні, щастя не було серед брухту та сміття, він і себе вже відчуває брухтом..

Пало Загребельний. Розгін Айгюль: роман. – Харків : Фоліо, 2003. – 398 с.

До видання ввійшли перша та друга книги роману.

У романі розповідається про незвичайну людську долю, в якій переплелися страждання і радість перемог, біль втрат і надія на щастя.

Книга 1:

Петро Карналь з перших днів війни добровольцем пішов на фронт, три роки був на передовій, а потім — полон і пекло концтаборів. Несила уявити, що йому

довелося пережити. І попри все він вистояв, вижив і саме з тих страшних часів він іс вміння цінувати думку, бо знав: поки в тобі б'ється думка, ти — людина.

Навчаючись в університеті і коли вже став вченим, Карналь завжди мав просто болісну потребу мислити, то був спосіб його існування, призначення в житті. І було в нього ще прекрасне і «одночас трагічне кохання, його Айгюль. Чарівна й загадкова жінка, яка подарувала йому свою безмежну любов, свій дивовижний талант. Вони були мов єдине ціле, і він уявити не міг, що доля може колись розлучити їх...

Книга 2: Академік Карналь — видатний вчений, «бог кібернетики», як його називали, людина, цілком віддана науці. Значні наукові праці, всесвітня відомість, безліч посад й нагород — і за всім цим роки тяжких випробувань і колосальної роботи розуму. Йому вже за п'ятдесят, і він майже змирився зі своєю самотністю після смерті дружини Айгюль. Думав, що ніколи не звільниться від болю втрати, та от в його житті з'явилася Анастасія, молода, вродлива, запальна, така схожа й не схожа на його Айгюль. Вона збентежила його душу, викликала забуті почуття, подарувала надію на щастя. Карналь покохав і вже не мав змоги розлучитися з любов'ю, бо «як же ти візьмеш той клятий розгін, коли відступати не можна?»

Загребельний П. А. Дума про невмирущого: повісті / Ілюстрації Є. В. Вдовиченка; Худож. – оформлювач Д. В. Панченко. – Харків: Фоліо, 2003. – 398 с.

Повість «Дума про невмирущого» розповідає про трагічну долю українського юнака, яка стала символом гідності й непереможності людського духу.

В шістнадцять років він добровольцем пішов на фронт. Він мріяв бути вченим, а став солдатом, зустрівся віч-на-віч з війною і не відступив, мужньо бився з фашистами, захищаючи рідну землю, батька й матір, свою кохану. Тяжкопораненим він потрапив у полон, та й там, у нелюдських умовах концтаборів, не припинив боротьби, вмирав, повертався до життя і знову вмирав, але не підкорився...

До книги ввійшли ще дві повісті про війну: «День шостий» та «В-ван!».

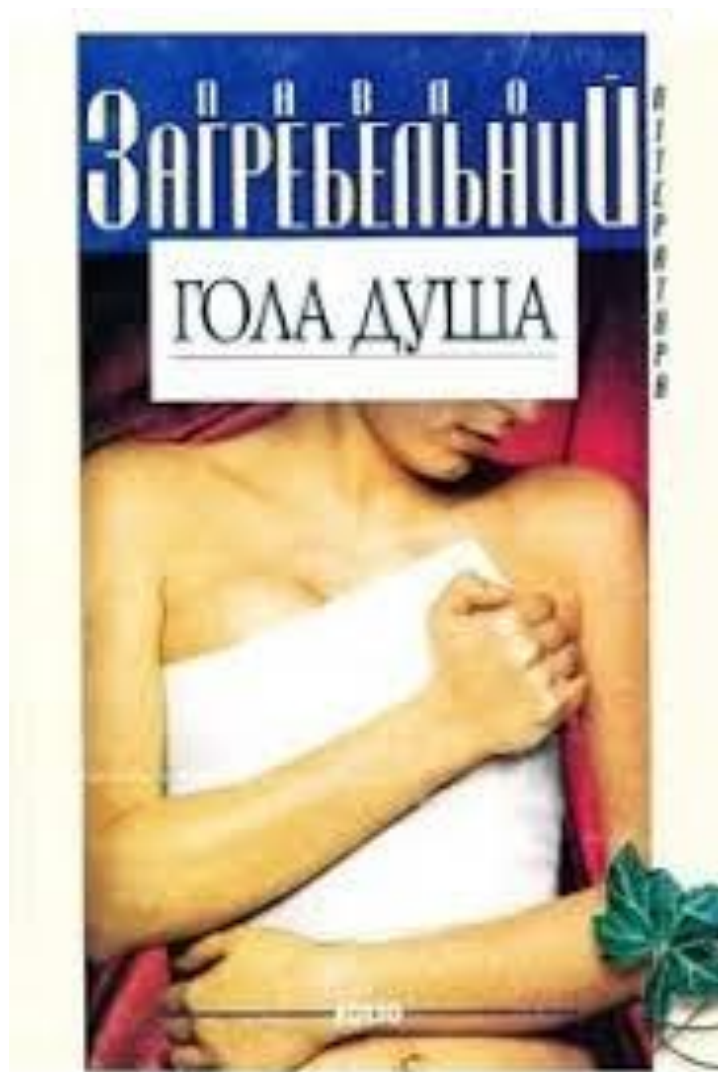
Загребельний П. А. Європа 45: роман / ілюстрації І. І. Яхіна; Худож. – оформлювач Д. В. Панченко. – Харків: Фоліо, 2003. – 605 с.

В романі хроніці „Європа 45” відображено події кінця другої світової війни на Європейському континенті. Їх було семеро — люди різних національностей, різних поглядів і різної віри. Маленький інтернаціональний бойовий загін під командою українця Михайла Скиби. Голодні, загнані, зморені люди потрапили у самий вир війни і боролися з нею всіма своїми силами, щоб внести свою частку у Велику Перемогу, щоб мати можливість повернутися до рідних домівок, до вільного і щасливого життя.

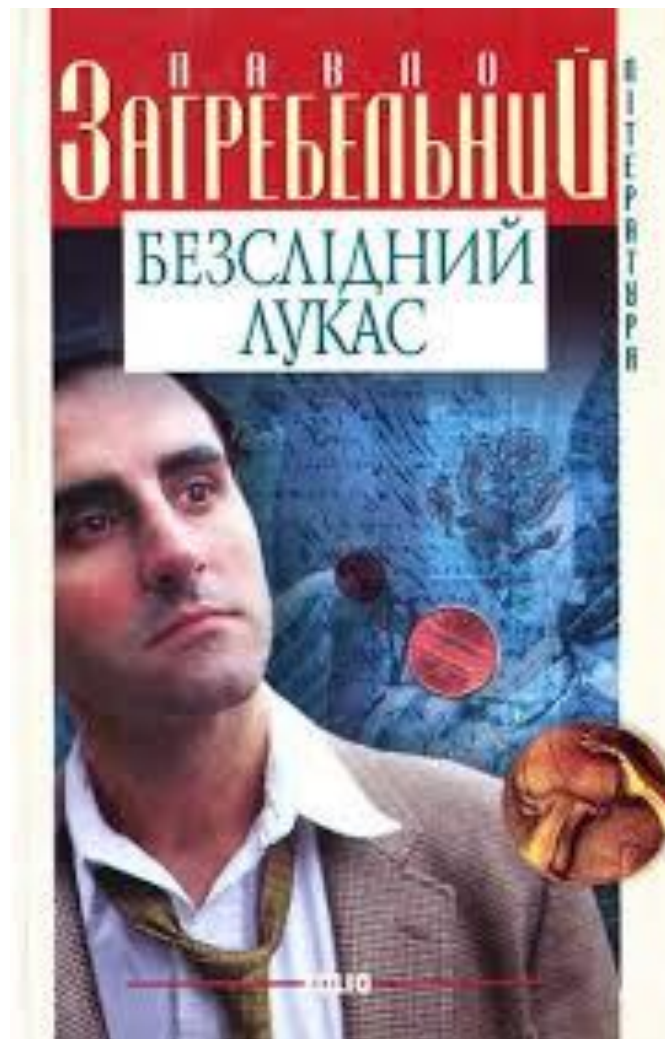
Загребельний П. А. Південний комфорт: роман. – Харків: Фоліо, 2004. - 351 с.

Головний герой роману «Південний комфорт» Федір Твердохліб – слідчий прокуратури, конфліктна людина з точки зору своїх колег. Наші славетні право- (краще, ліво-) охоронні органи, робітники прокуратури, шахраї всіх рангів, наскрізь гниле суспільство – так, все це є в романі, але є і страждання людини, яка намагається зберігти свою душу, свою гордість і свою любов.

Загребельний, П. А. Гола душа: повість. – Київ : Преса України, 1992. – 153 с.

Повість “Гола душа” — це сповідь жінки про її шлях у владу. Звичайна собі авантюристка, малоосвічена, але самовпевнена і цинічна, Клеопатра Січкарь зробила стрімку кар’єру. Вродливій жінці це було не важко, бо їй не потрібні ніякі таланти чи особливі здібності — все вирішувалось у ліжку. Клеопатра розумілася на чоловіках і платила їм данину, щоб вискочити вгору, вище й вище. От вона вже керівна жінка, має кабінет, секретаря, автомобіль, урядові телефони. Здається, так буде завжди, бо чи є така сила, що могла б змінити це?..

Загребельний П. А. Безслідний Лукас: роман / Ілюстрації І. І. Яхіна; Худож. – оформлювач Д. В. Панченко. – Харків: Фоліо, 2003. – 398 с.

Лукаса ще в школі прозвали Безслідним за його неперевершене вміння чаклувати з м'ячем на баскетбольному майданчику. І студентом Стенфорда він став тому, що такий гравець потрібен був університетській лізі. Але після тяжкої травми, переживши клінічну смерть, Лукас круто змінив своє життя, мовби глянув на світ іншими очима. Його захопила, на перший погляд, божевільна ідея підвищення розумового потенціалу людства, він навіть опублікував на цю тему реферат. Та ті, хто зацікавилися теорією Лукаса, були далекі від його гуманістичної ідеї і переслідували зовсім інші цілі. Їм потрібен був Лукас цілком – його мозок і навіть життя, але він ще раз довів: його не можна ні купити, ні полонити, бо він насправді безслідний...

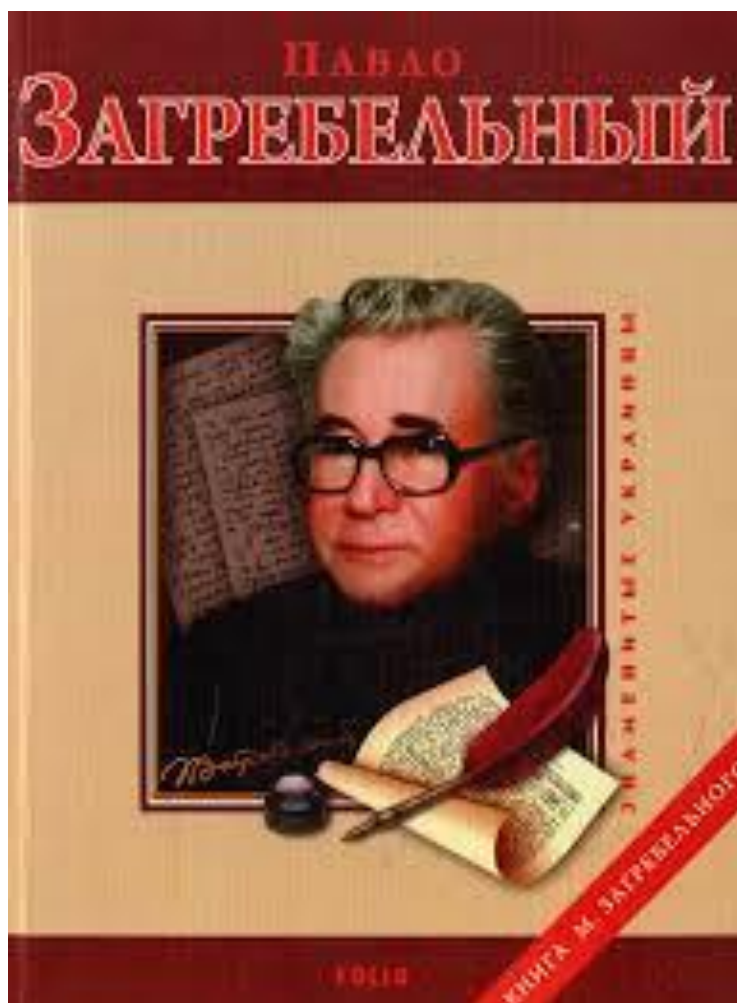
Публіцистика

Павло Загребельний. Думки нарозхрист (1974–2003). – Київ: Пульсар, 2008. – 240 с.

Ці роздуми Павла Загребельного опубліковані ще у 1998 році, але мало хто їх читав. Автор книги пригадує своє народження й нелегку долю; веде болісну розмову про історію й сьогодення України, національну славу й сором; питання становлення й розвитку української мови, літератури, відродження національної культури, , що слід не тільки шукати дорогу до Храму, а й самому долучатися до його будівництва.

Спогади про Павла Загребельного

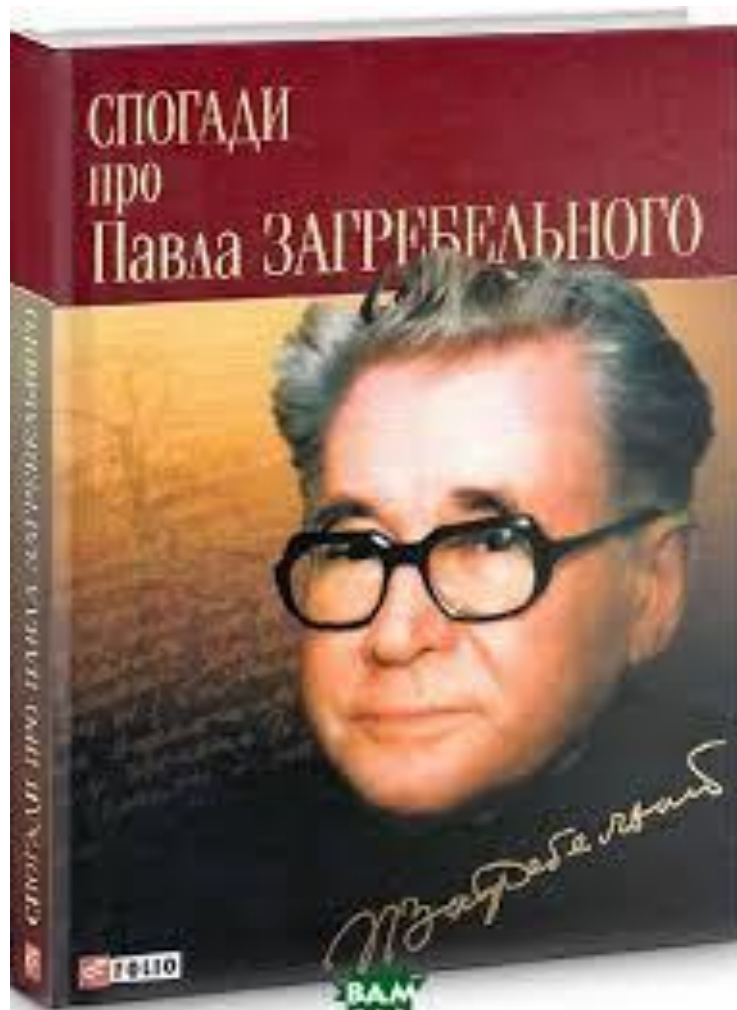

Загребельний, М. П. Павло Загребельний: книжка-біографія. – Харків : Фоліо, 2013. – 124 с.

Син українського письменника Павла Загребельного, Михайло, написав про свого батька книжку.

Павла Загребельного ще за життя називали класиком - і заслужено. Він працював в українській літературі понад сорок років, створивши більше 30 романів, гостросюжетних повістей і кіносценаріїв. Життя Загребельного завжди було непростим - на його долю випали війна, полон, утиски з боку влади. Людина виняткової освіченості та енциклопедичних знань, він був одним з найпопулярніших українських письменників і залишається таким й понині.

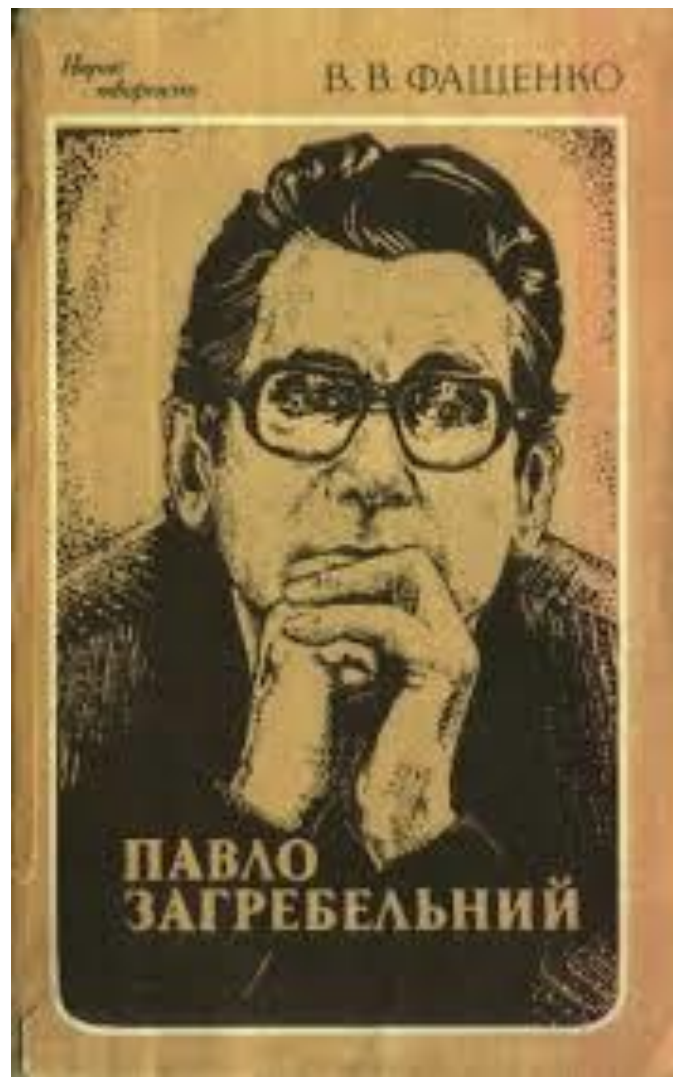
Видання складається з дев'яти розділів

Спогади про Павла Загребельного. – Харків: Фоліо, 2010. – 249 с.

«Ніхто не має права мовчати, а надто письменник. Це моє кредо, я сповідував його все своє життя. Я не шкодую, що я так жив – чесно та справедливо. Оце все, що я мав вам сказати. Все решта написано в моїх книжках ». У цих словах – увесь Павло Загребельний (1924 – 2009) – Майстер Слова, письменник від Бога, автор романів «Роксолана», «Я, Богдан», «Тисячолітній Миколай», «Розгін», «Диво», «Брухт» та багато інших, у яких відбилася майже вся українська історія – від сивої давнини до наших днів.

У книзі зібрано спогади про Павла Загребельного та відомих українських письменників, критиків, мистецтвознавців – Володимира Яворівського, Михайла Слабошпицького, Анатолія Дімарова, Валентини Запорожець, Олега Черногуза, сина письменника – Михайла Загребельного – тих, хто добре знав і працював багато років поспіль поряд з цією видатною людиною.

Фащенко, В.В. Павло Загребельний: нарис творчості . – Київ: Дніпро, 1984. – 207 с .

Український літературознавець, літературний критик В. Фащенко став автором першого нарису творчості Павла Загребельного.

В численних творах П. Загребельного відображається наше минуле, подвиг народу у боротьбі проти фашизму, порушуються проблеми сучасності. Історичні романи «Первоміст», «Смерть у Києві» удостоєні Державної премії УРСР імені Т. Г. Шевченка, а роман «Розгін» — Державної премії СРСР.

Видання розраховане на широке коло читачів.